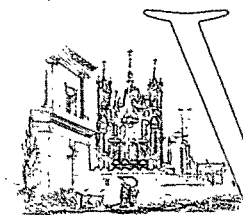

Mykolas Balinskis

VILNIAUS MIESTO
ISTORIJA

Iš lenkų kalbos vertė
Ona Slavėnaitė,
Irena Katilienė

Iš lotynų kalbos vertė
Jūratė Dalia Baronienė

MINTIS

TURINYS

Vytautas Berenis.
Mykolas Balinskis – Vilniaus miesto istorikas
◦ V ◦

I TOMAS

◦ 1 ◦

ĮVADAS

◦ 2 ◦

I KNYGA.

Laikai iki krikščionybės įvedimo – nuo miesto įkūrimo
iki pat krikšto priėmimo Vilniuje 1387 metais

◦ 13 ◦

PRIEDAI

◦ 43 ◦

I PRIEDAS.

Studija apie Vilniaus miesto atsiradimą

◦ 43 ◦

II PRIEDAS.

Apie valdovo Gedimino laiškus, rašytus iš Vilniaus,
jų autentiškumą ir apie įvykius,
kurie buvo jų paskelbimo pasekmė

◦ 53 ◦

A. Trys Gedimino laišškai

◦ 53 ◦

B. Žvilgsnis į Gedimino veiklą šių laiškų paskelbimo laikais

◦ 66 ◦

C. Apie Lietuvos valdovo Gedimino laiškų,
rašytų popiežiui Jonui XXII, dominikonų ordinui,
Mažesniesiems broliams bei Šiaurės Vokietijos
pajūrio miestams, klastotę

◦ 83 ◦

III PRIEDAS.

Apie Veliuoną ir kryžiuočių pilis palei Nemuną

◦ 101 ◦

II KNYGA.

Miesto plėtra nuo pagonybės atmetimo laikų iki
didžiojo kunigaikščio Švitrigailos valdymo pradžios
1387–1431

◦ 105 ◦

PRIEDAI

◦ 162 ◦

I PRIEDAS

◦ 162 ◦

II PRIEDAS

◦ 168 ◦

III PRIEDAS.

Apie Šv. Jono bažnyčią ir apie to paties vardo kolegiją,
taip pat apie visus padalinius ir pastatus, tą kolegiją
sudarančius; istoriniai–topografiniai duomenys paimti iš
buvusio Vilniaus Edukacinės komisijos archyvo bylų

◦ 172 ◦

A. Apie Šv. Jono bažnyčios Vilniuje įkūrimą ir jos prijungimą
prie Akademijos kolegijos

◦ 172 ◦

B. Žinios apie Dievo Kūno koplyčios įkūrimą

◦ 175 ◦

C. Apie Akademijos aikštės išplanavimą ir jos apstatymą
Mokyklos, Išdo, Knygyno bei kitos paskirties pastatais

◦ 176 ◦

D. Šv. Jono Akademijos Spaustuvės kronika

◦ 180 ◦

E. Akademinės Šv. Jono Kolegijos Vaistinės kronika

◦ 182 ◦

F. Žinios apie Bibliotekai funduotus pradinius turtus ir
pajamas

◦ 184 ◦

G. Apie kai kuriuos Akademijai ir Valerijono bursai
funduotus turtus

◦ 185 ◦

IV PRIEDAS.

Vilniaus vyskupų sąrašas nuo Katedros įkūrimo iki 1600 metų

◦ 189 ◦

V PRIEDAS.

Privilegija, suteikta Didžiojo kunigaikščio Aleksandro
Vytauto 1388 metų Viešpaties gimimo dieną Lucke
Trakų žydams, o Žygimanto Senojo patvirtintą Melnike
1507 metais pirmadienį, prieš Tris karalius

◦ 194 ◦

VI PRIEDAS.

Vilniaus miesto planas Jogailos laikais
prieš Krikščionybės priėmimą

◦ 201 ◦

II TOMAS

◦ 207 ◦

III KNYGA.

Pilietinių karų nualintas Vilnius pradeda atsigauti valdovams
Kazimiero ir Aleksandro Jogailaičių 1430–1506

◦ 209 ◦

PRIEDAI

◦ 239 ◦

I PRIEDAS.

Pabaisko bažnyčios fundacija

◦ 239 ◦

II PRIEDAS.

Apie Lietuvos didžiųjų kunigaikščių medžiokles

Rūdninkuose

◦ 254 ◦

IV KNYGA.

Nuo Žygimanto Senojo valdymo pradžios iki
Stepono Batoro mirties. Didžiausias Vilniaus pakilimas

1506–1586 metais

◦ 257 ◦

PRIEDAI

◦ 300 ◦

I PRIEDAS.

Vilniaus vaitų ir kelių žymesnių burmistrų sąrašas,
paimtas iš miesto aktų

◦ 300 ◦

II PRIEDAS.

Raštas Vilniaus vaitui, įspėjantis jį, kad Vilniaus miestiečiams
netaikytų jokios prievartos, 1532 m.

◦ 302 ◦

III PRIEDAS.

Karaliaus Žygimanto Augusto privilegija,
duota Mikalojui Radvilai, Olykos ir Nesvyžiaus kunigaikščiui,
Vilniaus vaivada, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
maršalkai ir kancleriui, 1551 m. Vilniaus seime,
leidžianti jam ir jo palikuonims amžinai turėti ir saugoti
savo archyvuose visas privilegijas ir laisves,
karalių suteiktas Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei

◦ 305 ◦

IV PRIEDAS.

Ginklai ir sprogmenys, asmeniškomis
Jo Karališkosios Didenybės lėšomis pagaminti Vilniuje ir
išsiuntinėti į pasienio pilis,
1565 metų 39 lapų rankraštis
◦ 312 ◦

V PRIEDAS.

Karaliaus Žygimanto Senojo privilegija prieš eretikus,
duota Vilniaus vyskupui, 1542 metais
◦ 316 ◦

VI PRIEDAS.

Žygimanto Augusto raštas, paliudijantis
Vilniaus vyskupo Valerijono priešinimąsi
Augsburgo tikėjimui, 1559 m.
◦ 324 ◦

VII PRIEDAS.

Dviejų karaliaus Stepono Batoro laiškų, rašytų Radviloms,
turinys: apie muitus ir mokesčius
Vilniaus pirkliais ir miestiečiams
◦ 328 ◦

VIII PRIEDAS.

Karaliaus Žygimanto Augusto testamentas,
sudarytas 1571 metų gegužės 6 dieną Varšuvoje
◦ 332 ◦

IX PRIEDAS

◦ 351 ◦

A. Lietuvos ponų tarybos laiškas, rašytas iš Gardino
1586 metų gruodžio 13 dieną kunigaikščiui
Kristupui Radvilai, Vilniaus vaivada,
Lietuvos lauko etmonui, pranešantis apie
karaliaus Stepono Batoro mirtį ir išspėjantis apie
galimą maištą dėl neišmokėtos algos
karaliaus rūmų kariuomenei ir sargybai
◦ 351 ◦

B. Atviras Lietuvos ponų tarybos laiškas, duotas iš Gardino 1586 metų gruodžio 13 dieną Turkijos čiaušui Ibrahimui, skirtas kunigaikščiui Kristupui Radvilai, Vilniaus vaivada, LDK lauko etmonui ir t. t., o jo nesant Vilniuje, vaivadijos vietininkui kunigaikščiui Jonui Boleslavovičiui Svirskiui ir Vilniaus vaitui Stanislovui Sabinai, įpareigojantis Vilniaus mieste parinkti gerus namus apsisistoti tam čiaušui ir atitinkamam laikui garantuoti saugų gyvenimą
◦ 355 ◦

Aleksandro Jogailaičio dovanojimas
Vilniaus miestiečiui Maksimui Vasiljevičiui
pievos ties Vaivados malūnu Užupyje, Vilniuje 1493 metai
◦ 357 ◦

DEKRETAI

◦ 358 ◦

Karaliaus Aleksandro privilegija, duota karalienei Elenai Kniazičių, Teterino dvarams ir Popova Huros piliai ir t. t., 1501 metai
◦ 358 ◦

Karaliaus Aleksandro privilegija šviesiausiajai karalienei Elenai, suteikianti Mogiliavo pilį ir t. t., 1503 metai
◦ 364 ◦

Karaliaus Aleksandro testamentas, 1506 metai
◦ 368 ◦

Lenkijos karalius Žygimantas Varmės kanauninkui Andriui Kopernikui, 1514 metai
◦ 374 ◦

Karalienė Bona, 1533 metų spalio mėnesio 23 dieną, 7 indikte, rusų kalba Vilniuje datuotu laišku ...
liepia karališkajam dvariškiui Tuhanovskiui išnagrinėti karalienės valdinių padarytus nuostolius Polocko vaivadienei Onai Hlebavičienei jos valdoje Nočioje ties Klecku
◦ 376 ◦

Žygimanto Senojo raštas Vilniaus magistratui,
rašytas ant popieriaus su prispaustu antspaudu
1538 metų balandžio 6-ą dieną, dėl vyskupo nesikišimo į
tarnaujančiųjų miesto jurisdikcijoje teises 1533 metais
◦ 378 ◦

Šviesiausiojo karaliaus Žygimanto Senojo privilegija
dėl teisės rinkti maitą iš praeivių tiltu
per Vilijos upę suteikimo pirmiausia Ulrikui Hozijui,
paskui Švenčiausiosios Trejybės prieglaudai (špitolei),
išleista 1536 metų rugpjūčio 6 dieną lotynų kalba
◦ 386 ◦

Įsakymas kai kuriems rusų seniūnams susilaikyti nuo
javų plukdymo Bugo upė, 1557 metai
◦ 393 ◦

Žygimanto Senojo privilegija, pirmąją dieną
po Žengimo į Dangų šventės surašyta,
kad pasaulietinė valdžia nesikištų į dvasinės valdžios reikalus
ir kad vyskupai spręstų bylas dėl santuokų, 1542 metai
◦ 396 ◦

Žygimanto privilegija mėsinėms Vilniaus mieste, 1543 metai
◦ 406 ◦

Valerijono Bursos pastatymas ir aprūpinimas, 1579 metai
◦ 412 ◦

Karaliaus Stepono Batoro privilegija, kuria Alantos dvaras,
esantis Ukmergės paviete, po išdaviko Grigaliaus Astiko
dovanojamas Gabrieliui Bekešui.
Datuota 1581 metų vasario 13 dieną Varšuvos seime
◦ 420 ◦

Vyskupo seminarijos įsteigimas iš vyskupų stalo dvaro,
vadinamo Vozgeliškėmis, 1582 metai
◦ 425 ◦

Karaliaus Stepono įsakymu Vilniaus vyskupijos gyventojams
suteikiamas atleidimas nuo Vilniaus miesto cechų,
įsipareigojimų, 1584 metai

◦ 434 ◦

Sąrašas visų nuostolių Lietuvos monetas keičiant į lenkiškus
pinigus 1570 metais

◦ 440 ◦

Generalinis potvarkis dėl lietuviškų monetų

◦ 445 ◦

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

◦ 447 ◦

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

◦ 467 ◦